

Asia: VN/16546/2022

Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen

Näkemykset itäisen Suomen elinvoimasta

1. Mitkä ovat merkittävimmät muutokset toimintaympäristössäsi sodan alkamisen jälkeen? (mikäli mahdollista perustele esim. tilastotiedoin ja tutkimusten valossa)

Luonnonvarakeskus (Luke) on tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatio, joka rakentaa hyvinvointia ja kestäväää tulevaisuutta uusiutuvista luonnonvaroista. Luken toiminnan näkökulmasta merkittävimmät muutokset toimintaympäristössä sodan alkamisen jälkeen ovat:

1. Suomi-Venäjä -tutkimus- ja kehitysyhteistyön päättyminen ainakin toistaiseksi ja sen aiheuttamana tutkimus- ja seurantatyön vaikeutuminen. Esimerkiksi Lukessa tämä linjaus koski useita kymmeniä käynnissä olevaa tutkimus- ja kehitysprojekteja ja erilaisia muita toimintoja.
2. Korvaavien vihreää siirtymää tukevien energiaratkaisujen t&k-työn priorisoinnin tarve. Itä-Suomessa erityisesti puun ja hakkeen tuonnin päättymisellä on merkittäviä ja monia eri vaikutuksia.
3. Suomalaisen maatalouden ja ruokahuollon haasteiden lisääntyminen entisestään sodan seurauksena, erityisesti energian ja lannoitteiden hintojen voimakkaan nousun seurauksena. Suomalaisen ruuantuotannon jatkuvuus on uhattuna ja tuotantokustannusten nousu edellyttää korkeampia tuottajahintoja ja mahdollisesti muuta tukea alkutuottajille.
4. Kansainvälisen matkailun väheneminen: sekä venäläiset matkailijat että muut ulkomaalaiset matkailijat vähentyneet.

5. Sijainnista johtuvien riskien realisoituminen: Suomen maariskin kasvaminen sekä logistiikkaongelmat, jotka kohdistuvat erityisesti Itä-Suomeen.

2. Mistä löytyvät itäisen Suomen uudet elinvoiman lähteet?

1. Alueen uusiutuvista luonnonvaroista (metsät, maatalous, kalatalous) ja niiden kestävästä, viisaasta ja entistä monipuolisemmasta hyödyntämisestä. Tavoitteena korkeampi lisäarvo alkutuotannon raaka-aineista sekä luontoon pohjautuvista palveluista.

2. Alueen erilaisten toimijoiden yhteistyöhön ja innovaatiotoimintaan pohjautuvasta älykkästä erikoistumisesta. Erityisesti tarvitaan panostuksia tutkimusorganisaatioiden ja yritysten väliseen yhteistyöhön.

3. Alkutuotannon monipuolistamisesta sekä metsä- että maataloudessa. Maataloudessa olisi syytä harkita kasvi- ja eläintuotannon alueellista integraatiota yhtenä kehittämismallina. Tämä olisi osaratkaisu myös epäorgaanisten lannoitteiden käyttöön liittyviin haasteisiin sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

3. Esittele kolme vaikuttavinta ratkaisua perusteluineen itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

1. Innovaatiotoiminnan ja kansainvälisen t&k -toiminnan määrätietoinen vahvistaminen: osin paikkaamaan päättynyttä yhteistyötä, osin edistämään uusien innovaatioiden synnyttämistä, käytäntöön vientiä ja erityisesti itäsuomalaisten innovaatioiden kansainvälisten avauksien tukemiseksi. Tavoitteena on myös alueen tavoitteita tukevien uusien kansainvälisten kumppanuuksien rakentaminen. Mahdollisuuksia lisätä kansainvälistä t&k toimintaa on useita, perinteisen hanketoiminnan lisäksi erityisesti erilaisissa kumppanuusmalleissa (partnershipit). Lisäksi Itä-Suomessa on syytä olla aktiivinen erilaisissa hubeissa (esim. digital innovation hubs, location innovation hubs), joihin EU-rahoitusta lähivuosina ohjataan.

2. Digi- ja datatalous tukemaan alueen uusiutuvien luonnonvarojen viisasta ja kestävää hyödyntämistä. Itä-Suomessa on jo monipuolista tätä teemaa tukevaa osaamista ja siihen pohjautuvaa tutkimus, kehitys ja yritystoimintaa, erityisesti metsävaroihin liittyen. Teknologioita voidaan hyödyntää myös maataloudessa. Lisäksi niistä voi muodostua jatkossa arvokkaita vientituotteita ja -palveluita.

3. Itä-Suomen maaseudun elinvoimaisuuden ja maaseutualueiden yritystoiminnan vahvistaminen. Tähän liittyviä potentiaalisia kehityssuuntia ovat bio- ja kiertotalous, uusiutuvan energian hajautettu tuotanto sekä kotimaisen matkailun määrätietoinen kehittäminen tarvittaessa uusia kohderyhmiä varten. Biotuotannon ja huoltovarmuuden näkökulmasta voidaan tarvita maatalouden tuotantorakenteen tasapainottamista yli alueiden. Käytännössä tämä tarkoittaisi politiikkatoimia,

jotka tasaisivat maatalouden alueellisesta erikoistumista (ts. jakoa karjatalous-Suomeen, vilja-Suomeen sekä sianlihantuotannon ja siipikarjatalouden keskittymiin).

Laurila Ilkka
Luonnonvarakeskus

Kurttila Mikko
Luonnonvarakeskus - Ohjelmajohtaja